

1.1.6 Suomen kasvuedellytysten vahvistaminen globaaleja kilpailukyky-analyyseja hyödyntäen – fokuksessa pk-yritysten toimintaympäristö

Käytettävissä olevan määrärahan yläraja: 100 000 €
Aikajänne: (08/2016–5/2017)

Tietotarpeen tausta ja tarvekuvaus perusteluineen:

Maailman muutos ravistelee Suomenkin talouden rakenteita. Muutosta tapahtuu mm. poliittisella, taloudellisella, teknologisella, ekologisella ja sosiaalisella rintamalla. Julkisen vallan intressinä on, että niin suomalaiset kuin Suomessa toimivat yritykset kanavoivat arvoa Suomen kansantalouteen. Tämä edellyttää kyseisten yritysten kykyä uudistua ja kasvattaa arvonlisäänsä. Tämä puolestaan korostaa yritysten toimintaympäristön kilpailukykyisyyttä.

Tunnetuimpia kilpailukykyä mittaavia tutkimuslaitoksia ovat Institute for Management Development (IMD) ja World Economic Forum (WEF). Muista globaaleista kilpailukykymittareista voidaan mainita GEM:in ja GEDI:in yrittäjyysindeksit, IESE:n pääomasijoitusindeksi ja Maailmanpankin (IBRD) vuotuinen Doing Business -raportti. Käytettävissä olevat indikaattorit eivät tuota riittävää lisäarvoa Suomen tilanteen analysoinnin näkökulmasta, mutta ne pisteyttävät jokaisen maan samalla tavalla vertailun helpottamiseksi. Lisäksi ne auttavat välittömästi korjausta vaativien politiikka-alueiden tunnistamisessa.

Päätöksenteon valmistelun tukena ja politiikka-arvioinneissa tulisi yksittäisten vertailujen sijaan olla käytössä kokoavampi ja moniulotteisempi lähestymistapa sekä analyysi, joka ottaisi myös kantaa eri mittausten menetelmien ja mittarien etuihin, haittoihin, rajoitteisiin ja tulkinnanvaraisuuksiin. Nykyistä jäsenyteenpää analyysia tulisi kehittää kansainvälisen työnjaon aiheuttamien muutosten vaikutuksista yritys rakenteisiin sekä erityisesti innovaatioiden merkityksestä, Suomen rahoitusmarkkinoiden kilpailukykyä, pk-yritysten toimintaympäristöstä, yrittäjyysympäristöstä ja sijoittajansuojasta.

Selvityksellä on kolme tavoitetta. Ensimmäinen tavoite on käytettyjen metodologioiden arviointi ja se kattaa kansainvälistä kilpailukykyä kuvaavien indikaattoreiden sisällön, vertailtavuuden ja hyödynnettävyyden arvioinnin kilpailukyky politiikan näkökulmasta. Lopputuloksena tunnistetaan keskeiset mittarit ja sisällöt tähän tarkoitukseen.

Hankkeen toinen tavoite on hahmotella ja pilotoida pysyvä kilpailukykyanalyysityökalu (tietokanta/seurantajärjestelmä) virkamiesvalmistelun ja poliittisen päätöksenteon tueksi. Järjestelmän avulla Suomen kilpailukykyä ja sen muutoksia voitaisiin seurata systemaattisesti ja kustannustehokkaasti sekä reagoida muutoksiin tarvittaessa nopeasti.

Kolmas tavoite on kilpailukykyaineiston metodiosoiden tulosten perusteella syventää tilannekuvaa ja -arviointia yritysten kilpailukykyyn liittyvistä tekijöistä. Keskiössä on tällöin Suomen heikkouksien ja vahvuuksien arviointi sekä benchmarking keskeisiin verrokkimaihin, kuten muut Pohjoismaat. Analyysin tulee kattaa kilpailukykyyn liittyviä teemoja laajasti, kuten yrittäjyuden, pk-yritysten toimintaympäristön sekä innovaatioihin liittyvän kilpailukykyanalyysin samoin kuin selvityksen rahoitusmarkkinoiden kilpailukykytekijöistä ja välitysmekanismien tehokkuudesta.

Analyysin tuloksia tulisi lisäksi tarkastella globaalien toimintaympäristön ja teknologian muutosta vasten niin kotimaisten kuin ulkomaisten sijoittajien näkökulmasta samoin kuin Suomen asemasta rahoituspalvelujen rajat ylittävää tarjontaa vastaanottavana isäntävaltiona.

Ensisijainen tähtäin tulee olla hallituksen puolivälitarkasteluun tuotavissa johtopäätöksissä. Samalla tulee arvioida myös pidemmän aikavälin toimia. Tavoitteena on luoda uudenlainen pysyvä kilpailukyky seurantajärjestelmä.

Tutkimuskysymykset koskien Suomen toimintaympäristön nykytilanteen analyysia. Tutkimuskohteena on Suomen innovaatioympäristön ja rahoitusmarkkinoiden kilpailukyky, pk-yritysten toimintaympäristö, yrittäjyyssympäristö ja sijoittajansuoja:

1. Miten Suomi sijoittuu kansainvälisissä kilpailukykyvertailuissa ja mitä vertailut kertovat toteutetun politiikan seurauksista? Miten Suomi selviytyy suhteessa verrokkimaihin? Mikä on vertailujen luotettavuus?
2. Miten globaalia analyysia ja tietoa voidaan tulkita? Mistä vertailujen erot kertovat? Miten toimintaympäristön muutokset selittävät tuloksia?
3. Millaisia vaihtoehtoisia vertailun, mittaamisen ja seurannan välineitä, indikaattoreita ja menetelmiä voitaisiin käyttää?
4. Miten tulisi luonnostella pysyvämpi Suomea koskeva kilpailukykyanalyysityökalu? Miten tulokinnan tulokset ovat parhaiten päätöksentekijän käytettävissä?
5. Mitä vahvuuksia ja heikkouksia Suomella on pk-yritysten toimintaympäristössä, jotta se voisi tarjota mahdollisimman hyvät puitteet yritysten kasvulle, kansainvälistymiselle ja uusiutumiseksi yritysten elinkaaren eri vaiheissa ottaen huomioon Suomen erityiset lähtökohdat pienenä ja suhteellisen syrjäisenä avoimena taloutena? Mikä on Suomen asema suhteessa verrokkeihin?
6. Mitä vahvuuksia ja heikkouksia Suomella on pk-yritysten rahoitusympäristössä, jotta se tarjoaisi kilpailukykyisen ympäristön yritysten toiminnan eri vaiheissa sekä näköpiirissä olevassa muutoksessa? Eryistä huomiota tulee kiinnittää siihen, miltä Suomen kilpailukykyyn haasteet näyttävät uudenlaisen digitaalisen ja aineettoman arvonnun aloilla.
7. Mitkä ovat keskeisimmät politiikkajohdopäätökset paitsi yleisesti, erityisesti ottaen huomioon Suomen talouden nykytila ja erityispiirteet sekä globaalit toimintaympäristön muutokset? Korostaako digitalisaation mahdollistama yritysten ansaintalogiikoiden muutos joitain tiettyjä kilpailukykykohtia?

Selvityksen tulisi valmistua vuoden 2017 kesäkuuhun mennessä. Selvityksen alustavia tuloksia tulisi voida hyödyntää hallituksen puolivälitarkastelua tehtäessä.

Yhteydet hallitusohjelman toimeenpanosuunnitelmaan, valtioneuvoston strategioihin ja muuhun selvitys- ja tutkimustoimintaan:

Tutkimushankkeen avulla pyritään rakentamaan kilpailukykyanalyysityökalu ohjaamaan yritystoiminnan ja yrittäjyyden kasvuedellytysten uudistamista. Hanke palvelee Suomen kilpailukykyä ja työllisyyden parantamisen sekä yritysten toimintaympäristön ja yrittäjyyden edellytysten vahvistamisen ja uudistamisen tavoitteita. Analyysi antaa myös välineitä EU:n pääomamarkkinaunionin valmistelutyöhön.

Tietotuotannon pääasialliset muodot:

kyseessä on taustoittava ja strategiaa valmis-televa/ennakoiva tieto, jolla tuotetaan hallitusohjelman ja hallituksen strategisen toimintasuunnitelman toimeenpanoa tueksi indikaattoreita koskeva meta-analyysi. Tavoitteena on pysyvä kilpailukykyvertailujen aineistoihin nojaava ja päivittyvä työkalu hallituksen muutosohjelman toimenpiteiden laatimisen ja niistä päättämisen tueksi. Saatuja tuloksia voidaan tarvittaessa täydentää jatkoselvityksellä.